

deres Forslag. Jeg skal for Øvrigt ikke videre gaa ind paa disse Betragtninger, thi jeg tror, det er saa temmelig ønskeligt, i det Mindste fra min Side, at give Raad eller at anbefale, hvad der skulde være rigtigt at gjøre, set fra Partistandpunktet, men jeg kan dog ikke Andet end sige i Forbigaaende, at det ogsaa fra Partistandpunktet er rigtigt at optræde positivt, og det forekommer mig, at de ærede Medlemmer fra den anden Side maa være saa meget mere varsome med den negative Fremgangsmaade, som det kunde synes at tyde paa, at de vilde affære videre Forhandling af den Grund, at de selv ikke ere enige, men at der tværtimod iblandt dem selv indbyrdes er en langt større Grundmodsatning end mellem nogen af dem og Ministeren, en Grundmodsatning, som det kunde se ud, som om de frygtede for, at den skulde komme flaat og tydelig frem for Befolkningen under Sagens videre Behandling. Jeg skal ikke fortsætte disse Betragtninger, der som sagt ere temmelig ønskelige, men skal slutte med at rette en alvorlig Opfordring til ærede Medlemmer, som virkelig lægge Vægt paa at komme maad eller større Skridt fremad i dette Anliggende, der ved Siden af Fattighedsagen er det største Samfundsanliggende, vi have liggende for os i denne Samling, og som virkelig vilde alvorlig, grundig og ærlig undersøge og behandle alle de vigtige Spørgsmaal, der her ere lagte for os.

Formanden: Da det tør antages, at de Yttringer, der faldt fra den ærede Taler, maatte ville give Anledning til Replikker fra andre ærede Medlemmer, vil jeg minde om den Regel, som det her er Skik at følge, at bestaaende Partier ikke nævnes ved deres Navn.

Clausen: Efter igaar ved Mødets Slutning at have hørt de Udtalelser, der fremkom fra det ærede Medlem for Svendborg Amts 3die Valokreds (S. N. Hansen), kan jeg i Dag sætte mig kortere, end jeg havde kunnet, hvis jeg havde faaet Ordet før den Tid; jeg kan dog ikke aldeles fraspalde Ordet, men maa tilføje nogle saa Bemærkninger. Det forekommer mig, at den Uoverensstemmelse, der er imellem den høitærede Minister og os, som ere imod det foreliggende Lovforslag, nærmest har sin Marsj i en forskjellig Grundbetragtning med Hensyn til de Mangler ved Almueffkolevæsenet, som vi skulde afhjælpe. Naar vi betragte Lovforslaget, ser det ud, som om Ministeren tror, at det, der bør gjøres for Skolevæsenet, er, at man giver Børnene Leilighed til, at de ved Udgangen af Skolen kunne være i Besiddelse af en større Kundskabsmasse. Jeg hører ikke til dem, der tro, at vort Skolevæsen staar paa et saa lavt Standpunkt; jeg tror, at den Kundskabsmasse, der i Reglen erhverves i vore Minneffkoler, ikke er saa ganske ringe, men dog finder jeg, der er følelige

Mangler ved Skolevæsenet. Min Betragtning er den, at skjøndt som sagt denne Kundskabsmasse ikke er saa ganske ringe, forekommer det mig dog, at Børnene faae den paa en saadan Maade, at den ikke bliver saa tilstrækkelig frugtbringende for Livet, som den kunde blive, hvis den vibrages dem paa en anden Maade. Der er under disse Forhandlinger nævnt to Sider af vort Folkeskolevæsen, nemlig Statsffkoler og Frieffkoler, og jeg har et ikke saa ganske ringe Kendskab til begge. Jeg har erhvervet mine Kundskaber i en Almueffkole; det vil sige med Undtagelse af dem, jeg senere i en modnere Alder ved Selvhjælp har kunnet erhverve mig. Mine Børn have ogsaa tildeels faaet deres Undervisning i Almueffkolen, men dog i flere Aar i en Frieffkole, som jeg selv har været med til at oprette, og i hvis Oprettelse jeg kan sige, at jeg har haft den væsentligste Andel. Naar man nu vil spørge mig, hvilken af disse to Sider af Folkeskolevæsenet jeg da sætter høiest, vil jeg svare, at jeg sætter Frieffkolen høiest. Spørger man mig dernæst: Erhverves der da en større Kundskabsmasse i Frieffkolen end i Almueffkolen, tør jeg vel ikke dertil svare Ja, men disse to Skoler virke under ganske forskjellige Forhold, der som det forekommer mig, medføre, at selv om den Kundskabsmasse, som erhverves i Frieffkolen, ikke er større, er den dog paa en vis Maade mere fylldig og bliver mere frugtbringende for Livet. Dette kommer, som sagt, af at disse to Slags Skoler virke under meget forskjellige Vilkaar. Frieffkolelæreren har Lov til at lede Undervisningen efter sin egen Lands Giendommelighed og efter den Modtagelighed, han finder, at Børnene ere i Besiddelse af. Hans Princip er at lede Undervisningen i Skærplighed, saaledes at Børnene ikke trættes deraf, men tværtimod faae Lyst til at udvide og fortsætte den udover den Tid, da de forlade Skolen. Noget Andet er derimod Tilfældet i Almueffkolerne, hvor Læreren arbejder under ganske andre hæmmende Vilkaar. Vi vide jo, at Almueffkolelæreren har sine Foresatte, nemlig Præsten, Provsten og Bisoppen; og vi vide ogsaa, at især de ældre af disse betragte sig som Skolelæreren personlige Foresatte, som dem, der have Lov til at byde, medens de betragte Skolelæreren som den, der absolut bør adlyde. Naar disse Foresatte da — hvad vi jo alle kende — faae i Sinde at sige: De maa undervise i Religion paa den Maaade, at De lade Børnene lære Balle's Lærebog og Balle's Forklaringer udenad, og naar de end yderligere sige: De skal undervise i Fædrelandshistorien saaledes, at Børnene lære den udenad af disse mindre Bøger, som haves i Skolerne, saa maa Skolelæreren adlyde og sørge for, at Børnene faae det forlangte ind i Hovedet ved Udenadslæsning; men deraf følger, at dette Store og Gode og Dyde, som indholdes i Religionen, og som Børnene skulde faae Skærplighed til, det trættes de af; det faar noget